

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Asia: Suomen Rehtorit ry lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön järjestämisestä häiriötilanteissa koskevaksi lainsäädännöksi

Viite: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön järjestämisestä häiriötilanteissa koskevaksi lainsäädännöksi VN/35609/2025

Suomen Rehtorit ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön järjestämisestä häiriötilanteissa koskevaksi lainsäädännöksi

1. Onko lakeihin ehdotettu häiriötilanteen määritelmä riittävä?

Suomen Rehtorit ry pitää perusteltuna, että perusopetuksen lainsäädäntöön luodaan häiriötilanteita koskeva pysyvä sääntelykehys. Häiriötilanteiden kirjo on viime vuosina laajentunut, ja opetuksen järjestäjien tulee kyetä turvaamaan lasten ja nuorten oikeus opetukseen myös tilanteissa, joissa normaali toiminta ei ole mahdollista.

Määritelmän tulee olla riittävän täsmällinen ja ennakoitava. Häiriötilanteen tulee olla sellainen, että sen vaikutukset estävät opetuksen tai muun toiminnan järjestämisen tavanomaisella tavalla, eikä tilannetta voida ratkaista käytettävissä olevin normaalein järjestelyin.

Suomen Rehtorit ry pitää tärkeänä, että sääntelyn soveltamiskynnys on valtakunnallisesti yhdenmukainen. Koulutuksen järjestäjille ja rehtoreille tulee olla selkeä valtakunnallinen ohjeistus siitä, millaisissa tilanteissa häiriösäännöksiä voidaan soveltaa.

ESI- JA PERUSOPETUS

1. Huomionne häiriötilanteiden etäopetusta koskevaan 20 l §:ään

Suomen Rehtorit ry pitää tarpeellisena, että lainsäädäntö mahdollistaa etäopetuksen myös sellaisissa häiriötilanteissa, jotka eivät täytä valmiuslain tarkoittamia poikkeusoloja.

Koronapandemian kokemusten perusteella etäopetus voi toimia väliaikaisena keinona turvata opetuksen jatkuvuus. Pandemian aikaiset kokemukset osoittivat, että etäopetuksen vaikutukset oppimiseen, hyvinvointiin, osallisuuteen ja oppimisen tukeen vaihtelevat merkittävästi oppilasryhmittäin.

Suomen Rehtorit ry katsoo, että lähiopetuksen ensisijaisuus tulee säilyttää lainsäädännön lähtökohtana ja etäopetuksen tulee aina olla viimesijainen ratkaisu. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien oppilaiden, jotka saavat vahvaa oppilaskohtaista tukea, asema tulee turvata. Oppilaiden yhdenvertaisuus sekä mahdollisuus saada opetusta, tukea ja opiskeluhoillon palveluita tulee varmistaa myös etäopetuksen aikana,

Suomen Rehtorit ry näkee tärkeänä arvioida etäopetuksen vaikutuksia koulun johtamiseen, henkilöstön työjärjestelyihin ja turvallisuusvastuisiin.

2. Huomionne opetukseen tehtäviä poikkeuksia koskevaan 20 m §:ään

Suomen Rehtorit ry pitää perusteltuna, että opetuksen järjestäjällä on mahdollisuus tehdä väliaikaisia ja välttämättömiä poikkeuksia opetuksen järjestämiseen häiriötilanteissa.

Väliaikaiset ja välttämättömät poikkeukset opetuksen järjestämisessä tulee olla oikeasuhteisia, määräaikaisia ja oppilaiden oikeuksien näkökulmasta perusteltuja.

Jotta yhdenmukaisuuden periaate toteutuu, säännöksen soveltamisen tueksi tarvitaan selkeät valtakunnalliset ohjeet.

3. Huomionne aamu- ja iltapäivätoiminnan keskeyttämistä koskevaan 20 n §:ään

Suomen Rehtorit ry pitää tarpeellisena, että häiriötilanteessa voidaan tarvittaessa keskeyttää aamu- ja iltapäivätoiminta.

Samalla on huomioitava, että toiminta on monille perheille välttämätön osa arjen järjestelyjä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää pienempien koululaisten ja erityisen haavoittuvassa asemassa olevien oppilaiden asemaan.

Päätöksenteon ja viestinnän vastuiden tulee olla selkeästi määriteltyjä, jotta niin huoltajien kuin muiden yhteistyökumppaneiden tiedonsaanti turvataan.

4. Huomionne esi- ja perusopetuksen varautumista koskevaan 20 o §:ään

Suomen Rehtorit ry pitää varautumissääntelyä perusteltuna.

Varautumisveloitteen osalta on kuitenkin tärkeää varmistaa, että veloitteet ovat realistisia toteuttaa, ja opetuksen järjestäjillä on riittävät resurssit veloitteiden toteuttamiseen. Opetuksen järjestäjille tulee antaa riittävä tuki ja ohjaus varautumissääntelyn toteuttamiseen ilman kohtuutonta lisähallintoa.

Käytännössä koulutuksen järjestäjille säädetyt varautumisveloitteet valmistellaan, toimeenpannaan ja ylläpidetään usein koulujen johdossa. Suomen Rehtorit ry pitää tärkeänä, että mahdollisten uusien veloitteiden hallinnolliset vaikutukset arvioidaan nimenomaan rehtoreiden työn näkökulmasta eikä tehtäviä siirretä koulutasolle ilman niihin tarvittavia resursseja.

Suomen Rehtorit ry pitää tärkeänä, että valtakunnallisesti laaditaan yhtenäisiä toimintamalleja ja tukimateriaaleja varautumisen tueksi. Häiriötilanteiden johtamisessa valtakunnallisen ohjauksen tulee olla selkeää, ennakoitavaa ja yhdenmukaista. Opetuksen järjestäjien ja rehtoreiden ei tule joutua tulkitsemaan häiriösäännösten soveltamista ilman kansallisia toimintamalleja, viranomaisohjeita ja riittävää tukea.

5. Huomionne aikuisten perusopetusta koskevaan 46 §:n muutokseen

Suomen Rehtorit ry pitää perusteltuna, että myös aikuisten perusopetuksen järjestämisessä otetaan huomioon häiriötilanteet.

Sääntelyn tulee olla mahdollisimman yhdenmukaista muun perusopetuksen kanssa, kuitenkin aikuisten opiskelijoiden erityistarpeet huomioiden.

6. Muut huomionne esi- ja perusopetusta koskeviin häiriösäännöksiin

Suomen Rehtorit ry pitää tärkeänä, että häiriötilanteita koskevan sääntelyn tavoitteena on ennen kaikkea opetuksen jatkuvuuden turvaaminen.

Sääntelyä valmisteltaessa tulee ottaa huomioon:

- johtaminen,
- oppimisen ja koulunkäynnin tuki,
- opiskeluhuolto,
- opiskeluhuollon palvelujen saatavuus,
- henkilöstön työhyvinvointi,
- koulun kriisiviestintä sekä
- yhteistoiminta viranomaisten kanssa.

Koronapandemian kokemukset osoittivat, että epäselvä tai ristiriitainen viranomaisohjaus lisää merkittävästi koulun johdon kuormitusta. Häiriötilanteiden toimintamallien, vastuiden, toimivaltuuksien ja ohjeiden tulee olla valtakunnallisesti yhdenmukaisia ja selkeitä, jotta oppilaiden oikeudet toteutuvat tasapuolisesti ja koulutuksen järjestäjät voivat tehdä ratkaisuja yhtenäisin perustein.

7. Onko teillä täydennettävää esi- ja perusopetusta koskeviin vaikutusarviointeihin?

Suomen Rehtorit ry katsoo, että vaikutusarviointeja tulisi täydentää erityisesti seuraavilta osin:

Vaikutukset koulun johtamiseen

Esityksen käytännön toimeenpano kohdistuu merkittävältä osin rehtoreihin. Hyvä henkilöstöjohtaminen kriisitilanteissa edesauttaa kriisitilanteissa selviytymistä ja tämän merkitys resursoinnissa tulee huomioida. Vaikutusarvioinneissa tulisi tarkastella rehtoreiden päätöksenteon lisääntymistä ja kriisijohtamisen vaatimuksia. Kriisitilanteissa viestinnän merkitys korostuu ja viestintävastuu kasvaa.

Hallinnolliset vaikutukset

Varautumissuunnitelmien laatiminen, päivittäminen, harjoittelu ja dokumentointi aiheuttavat lisätyötä opetuksen järjestäjille ja kouluille. Vaikutuksia hallinnolliseen työmäärään ei ole arvioitu riittävän tarkasti. Kyseessä on kuitenkin selkeä lisätyö olemassa olevien johtamistehtävien lisäksi.

Resurssi- ja osaamisvaikutukset

Varautuminen edellyttää:

- koulutusta,
- harjoittelua,
- toimivia tietojärjestelmiä,
- viestintäratkaisuja sekä
- henkilöstöresursseja.

Näiden kustannus- ja resurssivaikutuksia tulisi arvioida nykyistä tarkemmin.

Oppilaiden yhdenvertaisuus

Vaikutusarvioinneissa tulisi tarkemmin tarkastella häiriötilanteiden vaikutuksia vahvan oppilaskohtaisen tuen ja erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin oppilaisiin. Lisäksi haluamme nostaa esille yhdenvertaisuuden näkökulman digitaalisten välineiden saavutettavuuden osalta ja oppilaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisen häiriötilanteissa.

Suomen Rehtorit ry pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa seurataan häiriötilanteiden aikaisten opetusjärjestelyiden vaikutuksia oppimiseen, hyvinvointiin ja yhdenvertaisuuteen sekä hyödynnetään tutkimustietoa sääntelyn kehittämisessä.

Yleisarvio

Suomen Rehtorit ry kannattaa häiriötilanteisiin varautumista koskevan sääntelyn kehittämistä. Esitys vahvistaa opetuksen jatkuvuuden turvaamista ja parantaa opetuksen järjestäjien mahdollisuuksia toimia vakavissa häiriötilanteissa. Jatkovalmistelussa tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota koulun johtamiseen kohdistuviin vaikutuksiin, rehtoreiden työmäärään sekä siihen, että varautumisvelvoitteita ei lisätä ilman mukana tulevia resursseja ja valtakunnallista tukea.

Helsingissä 1.7.2026

Päivi Ikola
puheenjohtaja
Suomen Rehtorit ry